

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 28/2007 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 november 2007 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (RP 136/2007 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har arbetslivs- och jämställdhetsutskottet lämnat utlåtande i ärendet (AjUU 9/2007 rd), som bifogats betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Esko Salo, social- och hälsovårdsministeriet
- specialrådgivare Antti Kondelin, Finlands Näringsliv
- socialpolitisk sekreterare Pirjo Väänänen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- juridisk ombudsman Outi Tähtinen, Företagarna i Finland rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras. Målet med ändringarna är att främja användningen av system med arbetstidsbanker på arbetsplatserna. I propositionen föreslås att bestämmelserna ska preciseras i de fall där användningen av en arbetstidsbank inverkar på arbetslöshetsförmånerna. De föreslagna ändringarna gäller de allmänna förut-

sättningarna för erhållande av förmåner samt arbetsvillkoret och jämkningen av arbetslöshetsförmåner. I propositionen föreslås dessutom att de personer som gått i ålderspension och som verkar i uppgifter för vilka det finns en avgångsålder ska få bättre ställning.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2008.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Arbetstidsbanker

Arbetstidsbankerna är ett system för reglering av de anställdas arbetstider och om vilka ingås specifika avtal i företag och på arbetsplatser. I arbetstidsbanken kan man spara arbetstid, intjänad ledighet eller penningförmåner som omvandlasts till ledig tid samt kombinera dessa. Till de enheter som kan sparas i en arbetstidsbank hör t.ex. balansenheter i anslutning till flexibel arbetstid och perioder för utjämning av arbetstid, extra arbete och overtidsarbete, enheter för arbetstidsförkortning, semesterpenning som bytts ut mot ledig tid samt sparad ledighet enligt semesterlagen.

En arbetstidsbank skiljer sig från andra arbetstidssystem såtillvida att ursprunget till de enheter som sparas i arbetstidsbanken inte följs upp, och det fastställs inte heller några tidsgränser för användningen. I arbetstidsbanken sparas i första hand arbetstid och besparingarna tas primärt ut som betald ledighet. Det är också möjligt att låna arbetstid och därmed ha en skuld i arbetstidsbanken.

Många arbetsplatser har redan länge haft arbetstidsbanker och arbetsmarknadens centralorganisationer har rekommenderat en utvidgad användning. En fungerande arbetstidsbank kan göra det lättare att kombinera arbets- och familjelivet och öka produktiviteten. Likaså minskar eventuellt riskerna för kortvariga permitteringar. Ett hinder för att ytterligare utvidga systemet med arbetstidsbanker har ansetts vara att vår lagstiftning saknar tydliga regler om bankens konsekvenser för sociala förmåner.

Arbetstidsbankens inverkan på utkomtskydd för arbetslösa

I den nya lagen föreskrivs det hur arbetstid som sparats eller lyfts i banken beaktas i relation till arbetslöshetsförmåner när man kontrollerar om arbetstidsvillkoret uppfyllts eller vid uträkning av den lön som läggs till grund för dagpenning-

en. Utskottet anser att förslaget är bra till denna del.

I förslaget till 6 § 3 mom. föreskrivs om en ny begränsning av rätten till arbetslöshetsförmån. Penningersättning som betalts ur en arbetstidsbank inom två månader innan en heltidspermittering börjar eller under permitteringen hindrar att arbetslöshetsförmån beviljas för den tid över vilken penningersättningen periodiseras. Ett syfte med arbetstidsbanken är att förhindra eller minska permitteringar. Enligt motiven ska denna begränsning stöda syftet.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet fäster avseende vid de förluster av arbetslöshetsförmåner som drabbar arbetstagaren i en situation där han eller hon har lyft pengar från arbetstidsbanken två månader före permitteringen utan att känna till den kommande permitteringen, eller att pengarna lyfts under pågående permittering. I praktiken torde sådana situationer uppstå rätt sällan eftersom det inte i enlighet med rekommendationerna kommer att vara så allmänt att penningersättningar tas ut. Sådana uttag sker dessutom endast enligt vad som överenskommits på enskilda arbetsplatser. Enligt propositionsmotiven blir penningersättningar aktuella i stort sett bara när anställningsförhållanden avslutas och när arbetstidsbanken upplöses i fråga om en enskild anställd.

Enligt social- och hälsovårdsutskottet är det väsentligt att ställa frågan om den i 6 § 3 mom. föreslagna tvåmånadersregeln behövs för att styra utnyttjandet av arbetstidsbanken så att de anställda hellre tar ut ledig tid än pengar eller om det räcker med det avtal som görs på den enskilda arbetsplatsen om hur arbetstidsbanken ska användas. Detta med beaktande av att användningen av arbetstidsbankerna inte heller på annat sätt har reglerats så strikt i lag och av att den nämnda begränsningen kan leda till att arbetstagaren förlorar arbetslöshetsförmåner. Utskottet anser det därför viktigt att tillämpningspraxis för de bestämmelser som nu godkänns följs upp för att det ska vara möjligt att utvärdera behovet av den nämnda regeln och dessutom göra andra behov-

liga ändringar för att eliminera sådant som visar sig begränsa användningen av arbetstidsbankerna.

Arbetstidsbankens verkningar på jämkad dagpenning

Rätt till jämkade arbetslöshetsförmåner har en arbetssökande som utför deltidarbete, om deltidarbetet baserar sig på en arbetstidsförkortning som gjorts på arbetsgivarens initiativ, och en arbetssökande vars arbetstid per dag eller per vecka har förkortats på grund av permittering. I lagförslaget föreskrivs hur arbetstid som sparats i banken eller lyfts och hur den hanteras när man undersöker förutsättningarna att erhålla jämkad arbetslöshetsdagpenning.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet har pekat på de problem som arbetstidsbankerna kan orsaka dem som får jämkad dagpenning. Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att arbetstidsbankerna lämpar sig illa för personer som mot sin egen vilja gör förkortade arbetsdagar eller deltidarbete och som är arbetssökande hos arbetskraftsbyråerna när de söker heltidsarbete. För dem som får jämkad dagpenning är det inte heller ekonomiskt lönsamt med en arbetstidsbank, vilket bör påpekas exempelvis i informationen till de anställda. Det är också viktigt att bestämmelserna följs upp just med tanke på dessa problem.

Rätt till arbetslöshetsförmån för den som får ålderspension

Enligt lagförslaget har en arbetssökande rätt till arbetslöshetsförmån om han eller hon får ålderspension efter att ha uppnått den avgångsålder som avses i 8 § 1 mom. i lagen om statens pensioner (1295/2006). Ändringen förbättrar de ålderspensionärers ställning som arbetar på området där det är vanligt med en obligatorisk avgångsålder som är lägre än den allmänna pensionsåldern och där erhållandet av ålderspension har varit ett hinder för arbetslöshetsförmån. Den som pensioneras från en sådan uppgift har rätt till arbetslöshetsförmån om han eller hon blir sysselsatt men därefter arbetslös. Utskottet noterar som en positiv sak att propositionen nu korregerar ett missförhållande som uppstod i samband med revisionen av arbetspensionslagstiftningen beträffande verkningarna av de ändringar som påverkar utkomstskyddet. Utskottet har också tidigare uppmärksammat missförhållandet (ShUB 27/2005 rd)

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att lagförslaget godkänns utan ändringar.

Helsingfors den 30 november 2007

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
medl. Risto Autio /cent
Maria Guzenina-Richardson /sd
Hannakaisa Heikkinen /cent
Arja Karhuvaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd

Jukka Mäkelä /saml
Päivi Räsänen /kd
Pertti Salovaara /cent
Paula Sihto /cent
Anni Sinnemäki /gröna
Lenita Toivakka /saml
Erkki Virtanen /vänst.

Sekreterare var

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää,
utskottsråd Harri Sintonen.